

#Kenjebankzaken
Lesbrief: Week van het Geld 2022
Docentenhandleiding

Maart 2022

#Kenjebankzaken: Aanleiding en achtergrond

Week van het Geld

Van 28 maart t/m 1 april 2022 vindt de **Week van het Geld** weer plaats. Dit jaar is het thema: *van doekoe tot digi*. De wereld wordt steeds digitaler, en dat geldt ook voor onze bankzaken. Maar de bank is meer dan een app op je telefoon! Wat is de rol en functie van een bank? Daar gaat deze lesbrief verder op in. Daarnaast bespreek je welke betaalmethoden er zijn en welke risico's hieraan vastzitten. Hoe zorg je dat je veilig online kunt betalen? En hoe ga je om met de stijgende prijzen?

Meer weten over de Week van het Geld? Ga naar <https://www.weekvanhetgeld.nl/>.

De Nederlandse Vereniging van Banken (NVB)

Deze lesbrief is ontwikkeld in opdracht van en in samenwerking met **De Nederlandse Vereniging van Banken (NVB)**. Codename Future en de NVB hechten groot belang aan **financiële educatie**, zodat jongeren verstandig leren omgaan met geld. Door ze al jong financieel bewust te maken, wordt de basis gelegd voor financiële zelfredzaamheid op volwassen leeftijd.

Gastles met een budgetcoach

Aanvullend op deze les kun je een **gastles** aanvragen. Deze gastlessen worden gegeven door budgetcoaches van banken. Een discussie over veilig bankieren, het voorkomen van schulden en wat kun je doen als je financiële problemen hebt. Interesse in deze gastles? Neem contact op met je relatiemanager of mail Sasja van der Knoop van Bank voor de klas: knoop@nvb.nl

Waarom financiële educatie?

Nederlandse jongeren hebben steeds meer geld te besteden en komen eerder in aanraking met geld. Tegenwoordig zijn er ook meer jongeren met schulden, het is dus van belang om jongeren voor te bereiden op deze financiële verantwoordelijkheid. Voorlichting en bewustwording rondom geld zijn belangrijk bij jongeren t/m 20 jaar om een goede basis neer te leggen.

Meer doen met financiële educatie?

In samenwerking met de NVB hebben wij al eerder lesmateriaal over financiën gemaakt voor het mbo: de Plusmodule **Snel Verdiend**. Kijk op <https://www.codenamefuture.nl/project/plusmodule-snel-verdiend/> voor meer informatie.

De lesbrief

Korte lesomschrijving

Deze les gaat over geld en de rol en functie van banken. Welke diensten verleent een bank? Welke betaal mogelijkheden zijn er, en hoe zorg je dat je veilig met geld omgaat? En hoe ga je om met de stijgende prijzen?

Lesdoelen

- ▶ De student kan uitleggen wat een bank is en doet.
- ▶ De student kan verschillende manieren van betalen en de voordelen, nadelen en risico's hiervan benoemen.
- ▶ De student bespreekt bespaartips.

Duur van de les

Deze les neemt ongeveer 45 minuten in beslag.

Werkblad

In de Teacher's Tool staat een werkblad voor studenten klaar. Ze kunnen dit werkblad ook downloaden via ganaar.link/bank

Interactieve stellingen

Studenten reageren met hun smartphone op stellingen. Belangrijk om deze stelling goed te laten verlopen:

- Links op de slide staat een korte url (ganaar.link).
Laat de studenten op hun mobiele telefoon de link invoeren die op de slide staat.
- Rechts op de slide staat tevens een klascode. Studenten loggen in met deze klascode en hun eigen naam. Zie je de namen van de studenten allemaal op de slide staan? Klik dan op 'start stellingen'.
- Geef je deze les meerdere keren, maak dan voor elke klas een nieuwe klas aan.
- Druk aan het einde op de knop 'afroonden'.

Lesdoorloop

Slide	Inhoud en aanwijzingen	Tijd
<p>Slide 1</p> 	<p>Introduceer het onderwerp van de les. Deze les gaat over geld en de rol en functie van banken. Welke diensten verleent een bank? Welke betaalmogelijkheden zijn er, en hoe zorg je dat je veilig met geld omgaat? En hoe ga je om met de stijgende prijzen?</p> <p>Laat de studenten inloggen met hun mobiele telefoon of computer op ganaar.link/geldzaken en doorloop de stellingen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - S1: Ik weet hoeveel geld er nu op mijn rekening staat. - S2: Ik check mijn saldo... - S3: Ik regel mijn bankzaken... - S4: Ik kan rood staan. - S5: Ik heb een creditcard. - S6: Het lukt me om te sparen. - S7: Ik investeer in crypto. - S8: Weet jij wat een bank is en doet? <p>Bespreek de resultaten van de stellingen. Vraag door op de laatste stelling: <i>Weet jij wat een bank is en doet?</i> Vraag of enkele studenten dit kunnen uitleggen. Op de volgende slide volgt een filmpje met uitleg.</p>	
<p>Slide 2</p> 	<p>Bekijk het filmpje: Wat doet een bank (Nederlandse Vereniging van Banken).</p> <p>Vraag: In het filmpje worden drie functies van banken genoemd. Welke drie zijn dat?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een bank is een organisatie die geld bewaart en aan andere mensen kan uitlenen. Ze brengen aanbod en vraag van geld bij elkaar. - Banken zijn bemiddelaren. Ze treden op als adviseur over het beheren van vermogen en over het verkopen van bedrijven. Ze bieden ondersteuning bij fusies en overnames. - Ze maken het betalingsverkeer tussen personen en bedrijven mogelijk, ook tussen Nederland en het buitenland. 	

<p>Slide 3</p> <p>JOUW BANKREKENING</p> <ul style="list-style-type: none"> • Welke soorten bankrekeningen heb jij? • Heb je een bankrekening bij één bank, of bij meerdere banken? • Is het verplicht om een bankrekening te openen, denk je? 	<p>Bespreek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Welke bankrekeningen heb jij? - Is het verplicht om een bankrekening te openen, denk je? <p>Leg uit: Wie in loondienst is moet volgens de Nederlandse wet in ieder geval het minimumloon op een rekening gestort krijgen (de rest mag je wel cash ontvangen). Ook om uitkeringen of toeslagen van de overheid te ontvangen heb je een bankrekening nodig. Ook gas, water en licht, en verzekeringen kun je meestal alleen betalen door geld over te maken. Ook belasting betalen mag al een tijdje niet meer contant.</p> <p>Veel jongeren vragen zich af: Ziet de overheid al je geldzaken?</p> <p>Bespreek: Banken zijn wettelijk verplicht om bepaalde gegevens van klanten door te geven aan de Belastingdienst. Bijvoorbeeld gegevens die nodig zijn om vast te stellen of en hoeveel iemand belasting moet betalen. Maar ook in welk land iemand belasting moet betalen.</p>	
<p>Slide 4</p> <p>PINAUTOMATEN</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neem jij weleens geld op bij een geldautomaat? • Weet jij uit je hoofd waar de dichtstbijzijnde geldautomaat is? • Welke betalingen doe jij met contant geld? 	<p>Misschien is het de studenten al opgevallen: er zijn minder geldautomaten in het straatbeeld te zien. Dat komt onder andere omdat Geldmaat de automaten van ING, Rabobank en ABN AMRO heeft overgenomen. Op plekken waar meerdere automaten stonden, is dat er nu vaak nog maar één. Geldmaat monitort hoe de automaten gebruikt worden. Op plekken waar ze intensief gebruikt worden, blijven ze staan of komt er één bij. Worden ze bijna niet gebruikt, verdwijnen ze, maar de afspraak is dat iedereen binnen een straal van 5 kilometer een geldautomaat moet hebben.</p> <p>Vraag:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Neem jij weleens geld op bij een geldautomaat? - Weet jij uit je hoofd waar de dichtstbijzijnde geldautomaat is? - Welke betalingen doe jij met contant geld? <p>Bespreek de begrippen <u>chartaal</u> en <u>giraal</u> geld: Chartaal geld is fysiek geld, zoals biljetten en munten. Giraal geld is geld dat op je bankrekening staat. Een betaling met je betaalpas is een 'girale' betaling.</p> <p>Er wordt steeds minder vaak met contact (chartaal) geld betaald. Omdat wereldwijd steeds meer mensen verbinding kunnen maken met het internet, wordt giraal betalen steeds populairder. Contactloos betalen is tegenwoordig heel gewoon, zowel met je pas als met je telefoon. En hoewel er nog veel landen zijn waarin contant geld nog veelvuldig wordt gebruikt, is er wereldwijd een trend te zien waarin meer en meer giraal wordt betaald. Ook in Nederland is deze trend te zien.</p>	2 min

Slide 5

BETALEN

Er zijn veel verschillende mogelijkheden om te betalen.

- Welke betaalmogelijkheden kun je allemaal noemen?
- Hoe zorg jij dat je veilig betaalt?

Bespreek de verschillende betaalmogelijkheden van tegenwoordig.

- Welke betaalmethoden kunnen de studenten benoemen?
- Wat zijn de risico's van deze betaalmethoden?
- Hoe zorg je dat je toch veilig kunt betalen op deze manier?

Betaalmethode	Nadeel of risico
Contant	1 Zakkenrollers kunnen je geld stelen of je kunt je geld verliezen. 2 Je krijgt vals geld terug. 3 Je hebt geen goed overzicht van waar je iets aan uitgeeft. 4 Je krijgt te weinig geld terug.
Pinnen	1 Iemand anders leest je pincode en steelt daarna je betaalpas. 2 Banken kunnen precies zien waar je je geld aan uitgeeft: minder gevoel van privacy. 3 Je betaalt makkelijk met je pinpas en geeft daardoor meer geld uit.
Contactloos met je betaalpas of telefoon	1 Contactloos betalen is makkelijk en daardoor geef je meer geld uit. 2 Als je jouw pasje los in je zak of tas hebt zitten kan iemand een mobiele pinautomaat langs jouw pasje halen. Dit kan bijvoorbeeld in het OV gebeuren.
Via een Tikkie of betaalverzoek	1 Criminelen doen zich voor als bekende en sturen je een betaalverzoek. Omdat je vaak dingen overmaakt via betaalverzoeken of Tikkies, denk je er niet al te lang over na en maak je het geld over.
iDeal	1 Met iDeal betaal je meestal vooraf. 2 De betaling is niet terug te draaien. 3 Je hebt geen aankoopbescherming zoals bij een creditcard. Ontvang je je pakket niet of blijkt het om een nepshop te gaan? Dan ben je in veel gevallen je geld kwijt.
PayPal	1 Wie zijn PayPal-rekening een jaar lang niet gebruikt, moet sinds 4 januari 2021 inactiviteitskosten betalen. Die kosten bedragen 12 euro of het resterende saldo op uw rekening, indien dat lager is.
Creditcard	1 Een nadeel van creditcards is dat je gegevens in verkeerde handen kunnen vallen. Sinds januari 2021 is er wel een extra stap nodig om je betaling te bevestigen, wat het voor oplichters moeilijk maakt jouw creditcard te gebruiken. 2 Omdat het geld later van je rekening wordt afgeschreven, kun je makkelijker het overzicht kwijtraken. Een creditcard is een lening die je moet terugbetalen. Voor je het weet, geef je meer geld uit dan je hebt.
Automatische incasso	1 Het kan zijn dat je niet voldoende geld op je rekening hebt staan wanneer incasso wordt gedaan en de incasso wordt geweigerd, of dat je rood komt te staan. 2 Vaak moet je zelf je rekeningnummer opgeven, wat foutgevoelig is. 3 Als bedrijf heb je geen zekerheid dat de ingevoerde IBAN ook echt van jouw klant is.

	Op factuur	1 Je raakt het overzicht kwijt omdat je niet direct de betaling hoeft af te ronden. Voor je het weet, geef je meer geld uit dan je hebt. 2 Wanneer je niet binnen de termijn betaalt, worden er extra kosten in rekening gebracht.		
	Achteraf betalen (AfterPay, Klarna)	1 Je raakt het overzicht kwijt omdat je niet direct de betaling hoeft af te ronden. Voor je het weet, geef je meer geld uit dan je hebt.		
	Kopen op afbetaling	1 Kopen op afbetaling is eigenlijk een soort lening. Vaak betaal je hierover ook rente. Het lijkt dus goedkoop, omdat je elke keer een klein bedrag aflost, maar achteraf ben je dus vaak meer geld kwijt.		
	Bitcoin	1 De wisselkoers verandert snel, waardoor je uit het oog kunt verliezen hoeveel geld iets daadwerkelijk kost. 2 Transacties met Bitcoin zijn ook relatief duur. 3 Bitcoins gaan buiten banken en buiten het toezicht op banken om en onttrekken dus geld aan de reële economie.		
<p>Slide 6</p> <p>(BE)SPAREN</p> <p>Bekijk de uitspraak. "Vroeger kon ik heel goed sparen, maar nu lukt me dat eigenlijk niet meer. Waar gaat al m'n geld heen?!"</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lukt het jou nog om te sparen? • Welke bespaartips heb je? 	<p>Jongeren hebben het veel over de huidige prijsstijgingen en geven aan steeds moeilijker rond te komen. Thuiswonende jongeren merken dat hun ouders het er vaak over hebben: de kachel mag niet meer aan en ook op de boodschappen. Uitwonende jongeren komen nog moeilijker rond en vragen om tips hoe je geld kunt besparen in dit soort tijden.</p> <p>Vraag de studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Merk je veel van de prijsstijgingen? Waar merk je dat het meest aan? - Lukt het jou nog om te sparen? - Welke bespaartips heb je? - Check je weleens hoe hoog de rente is die je krijgt op je spaargeld? 			

<p>Slide 6 (TIP)</p>	<p><u>TIP</u> Bekijk eventueel het filmpje: Waarom verdampt je spaargeld? (Universiteit van Nederland) tot 2.03 min. (https://youtu.be/iJNN1iW1F4)</p> <p>Bespreek het filmpje na. Leg uit: de inflatie die we nu zien heeft met verschillende dingen te maken. De coronapandemie speelt hierin ook een rol.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nadat maatregelen werden losgelaten gingen mensen weer opnieuw reizen, naar de winkels en naar restaurants. Ze kopen meer, en besteden ook deels het geld dat ze niet konden uitgeven tijdens de lockdowns. Wanneer mensen bereid zijn om geld uit te geven, kunnen bedrijven hun prijzen makkelijker verhogen. - Sommige bedrijven hebben het moeilijk om de snelgroeiende vraag bij te houden. Het is door de coronapandemie moeilijker geworden om goederen te transporteren. Goederen die met een zeecontainer worden geïmporteerd, laten bijvoorbeeld langer op zich wachten, en het transport is een stuk duurder geworden. Bedrijven rekenen deze stijgende prijzen door aan hun klanten. - Olie, gas en elektriciteit zijn overal in de wereld duurder geworden. Omdat energie een groot deel van de kosten voor mensen en bedrijven uitmaakt, is de prijs van olie, gas en elektriciteit van groot belang voor de totale inflatie: de helft van de recente inflatiestijging is toe te schrijven aan hogere energieprijzen. (Bron: ECB) 	
<p>Slide 7</p> 	<p>Willen jouw studenten snel geld verdienen? Dat is helemaal niet gek, gezien de stijgende prijzen, dalende rentes en de huizenmarkt van nu. Maar lekker snel geld verdienen, dat klinkt vaak te mooi om waar te zijn. En dat is het ook!</p> <p>Bekijk met de studenten het filmpje: Wat is een geldezel?</p> <p>Leg uit: Op bijvoorbeeld Instagram kom je comments tegen met #snelgeldverdienen onder de post. Dit is een nieuwe manier van oplichting. Het doel is om jongeren te verleiden hun bankpas en pincode af te geven. Doe je dit? Dan ben je een zogenaemde geldezel. Jouw rekening wordt gebruikt om (crimineel) zwart verdiend) geld wit te wassen, van bijvoorbeeld geld dat is verkregen door oplichting via Markplaats. Wist je dat je strafbaar bent als geldezel? Dat kan grote gevolgen hebben voor je toekomst. Je kunt dan bijvoorbeeld geen hypotheek afsluiten. Dat wil je toch niet?</p>	

<p>Slide 8</p> <p>WAT WIL JIJ WETEN?</p> <p>Wat wil jij weten over geld? Welke vragen heb je over bankzaken? Laat het via Instagram weten aan de Young Reporters! Check ganaar.link/geldvragen</p> 	<p>Hebben jouw studenten nog vragen over geld- of bankzaken? Laat het weten aan de Young Reporters via Instagram (ganaar.link/geldvragen).</p>	
<p>BEOORDEEL DEZE LES!</p> <p>Wat vind jij van deze les?</p> 	<p><u>Afsluiting</u></p> <p>Help ons de lessen te verbeteren en laat ons weten wat je van deze les vond!</p>	

Antwoordmodel Werkblad

Opdracht 1 – Ken je bankzaken

Eigen antwoorden. Studenten checken met de online tool [Ken je bankzaken](#) van VNVB hoe veilig zij bankieren op [ganaar.link/bankzaken](#)

Opdracht 2 – Betaalmethoden

Betaalmethode	Wat is het nadeel of risico?	Hoe zorg je dat je toch veilig betaalt?
Contant	<ul style="list-style-type: none"> 1 Zakkenrollers kunnen je geld stelen of je kunt je geld verliezen. 2 Je krijgt vals geld terug. 3 Je hebt geen goed overzicht van waar je iets aan uitgeeft. 4 Je krijgt te weinig geld terug. 	<ul style="list-style-type: none"> 1 Berg je geld goed op. Neem niet te veel contant geld mee. 2 Bekijk op dnb.nl/echtvals waar je op moet letten om vals geld te onderscheiden. Neem bij twijfel geen geld aan. Vraag de supermarkt of bank om geld te controleren. 3 Bewaar je bonnetjes en maak zelf een overzicht. 4 Controleer altijd hoeveel geld je terugkrijgt
Pinnen	<ul style="list-style-type: none"> 1 Iemand anders leest je pincode en steelt daarna je betaalpas. 2 Banken kunnen precies zien waar je je geld aan uitgeeft. Dat heeft invloed op je privacy. 3 Je betaalt makkelijk met je pinpas en geeft daardoor meer geld uit dan als je alles contant zou betalen 	<ul style="list-style-type: none"> 1 Scherm het toetsenbord van de pinautomaat af met je hand. Laat niemand meekijken. Geef nooit je pincode aan een ander. 2 Kies een bank die jou geen aanbiedingen doet op basis van je koopgedrag. 3 Check regelmatig hoeveel geld je op je rekening hebt staan.
Contactloos betalen	<ul style="list-style-type: none"> 1 Je betaalt makkelijk en geeft daardoor snel meer geld uit. 2 Als je jouw pasje los in je zak of tas hebt zitten kan iemand er een mobiele pinautomaat langs halen. Bijvoorbeeld in het OV. 	<ul style="list-style-type: none"> 1 Check regelmatig hoeveel geld je op je rekening hebt staan. 2 Doe je pas in een metalen hoesje of aluminiumfolie, dan kan een pinautomaat geen contact met je pasje maken. Blokkeer de optie contactloos betalen of stel een daglimiet in.
Via een Tikkie of betaalverzoek	<ul style="list-style-type: none"> 1 Criminelen doen zich voor als bekende en sturen je een betaalverzoek. Omdat je vaak dingen overmaakt via Tikkies of betaalverzoeken, zoek je er niets achter en maak je het geld over. 	<ul style="list-style-type: none"> 1 Check goed van wie het betaalverzoek komt en of je die persoon inderdaad iets moet terugbetalen.
Creditcard	<ul style="list-style-type: none"> 1 Je gegevens kunnen in verkeerde handen vallen. 2 Het geld wordt later afgeschreven, je kunt overzicht kwijtraken. 3 Een creditcard is een lening die je moet terugbetalen. 	<ul style="list-style-type: none"> 1 Ga veilig om met de gegevens van je creditcard. Leen je creditcard niet uit. 2 3 Houd je afschriften goed in de gaten en check regelmatig je saldo
Op factuur	<ul style="list-style-type: none"> 1 Je raakt het overzicht kwijt omdat je niet direct de betaling hoeft af te ronden. Je geeft snel meer geld uit dan je hebt. 2 Wanneer je niet binnen de termijn betaalt, worden er extra kosten in rekening gebracht. 	<ul style="list-style-type: none"> 1 2 Houd je afschriften goed in de gaten en check regelmatig je saldo.
Achteraf betalen (AfterPay, Klarna)	<ul style="list-style-type: none"> 1 Je raakt het overzicht kwijt omdat je niet direct de betaling hoeft af te ronden. Je geeft snel meer geld uit dan je hebt. 	<ul style="list-style-type: none"> 1 2 Houd je afschriften goed in de gaten en check regelmatig je saldo.
Kopen op afbetaling	<ul style="list-style-type: none"> 1 Kopen op afbetaling is eigenlijk een soort lening. Vaak betaal je hierover ook rente. Het lijkt dus goedkoop, omdat je elke keer een klein bedrag aflost, maar achteraf ben je dus vaak meer geld kwijt. 	<ul style="list-style-type: none"> 1 2 Houd je afschriften goed in de gaten en check regelmatig je saldo.

Opdracht 3 – Online fraude

Uitleg	Begrip
Iemand die (tegen betaling) zijn rekening laat gebruiken voor het overmaken van geldbedragen.	Geldezel
Schadelijke software die je computer infecteert met een virus.	Malware
Iemand doet zich voor als medewerker van jouw bank, om zo achter jouw gegevens te komen.	Spoofing
Het kopiëren van je betaalkaartgegevens, om geld van je te stelen.	Skimmen
Het oplichten van mensen via de telefoon, valse berichten of post, om vertrouwelijke informatie te stelen. Bijvoorbeeld bankgegevens en wachtwoorden.	Phishing